



Eino Leino

Tarina Suuresta Tammesta

y. m.

RUNOJA



PORVOOSSA, WERNER SÖDERSTRÖM



Eino Leino

TARINA SUURESTA TAMMESTA

Y. M.

RUNOJA



PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM'IN KIRJAPAINOSSA
1896

TARINA SUURESTA TAMMESTA



Alkusointu.

XX
Luinaisuuden mustan yössä,
Pohjolan ajan alussa,
aaltosi ulappa aava
yli suuren Suomenmaan.
Suolaisten sumujen yössä
vyöryi synkät aallot vaan
sylitellen, sylkytellen,
halki aikojen halaten
jäitä hyisten huippuvuorten,
päitä lauttojen lumisten.

Aallot kulki tuulten teitä,
aurinko ajan latua,
hiljaa hiihti päivät pitkät,
hiljaa hiipi pitkät yöt —
päivä kutoi kuiden työt,
yössä vuossadat samosi.

Vaan kun kerran päivän kaari
taasen taivolle kohosi,
maa oli merestä noussut,
veestä manner maatonunna,
ulapalle outo saari,
aalloille nimetön niemi.

Kenpä maata kylvämähän,
toukoja tihittämähän?

I.

»Sitä kuusta kuuleminen,
jonka juurella asunto.«

SUOMAL. SANANL.

Xkerran illalla Kalevan kansa
saapui niemehen nimettömään,
matkan vaikean vaivoistansa
yöpyi rannalle lepäjämään,
sytytti savunsa saarelmalle,
tulensa niemyen nenähän toi,
levitti lehviä kuusten alle,
louhten lomahan majansa loi.

Vaan kun aamulla päiväyt koitti
valaen vesille kultiaan,
kummun kuudessa peippo soitti,
kukahti kähkönen oksallaan;
silloinpa heraksi heltyi mielet,
sulipa hymyhyn partasuut,
silloin helkähti sydänten kielet,
humahti rinnassa »isien puut«.

Juuri kaivaten maata moista
lähteneet oli kulkemaan
tuolta he Aasian alkukoista
otava, aurinko oppainaan —
maata kaivaten, kussa senki
luonto luontoa omaa ois,
kussa Kalevan heimon henki
korven honkien humussa sois.

Kohta tietäjä lyylin laittoi,
saneli pyhäksi salmen suun,
kummun kuusesta oksat taittoi,
julisti vuorella Jumalan puun,
lepikön aitasi Hiiden haaksi,
asuma-ahoksi vainajain,
nimitti niemyen Suomenmaaksi
Ukolle uhreja teurastain.

Näinp'on riemulla Kalevan kansa
tuhanten järvien maahan jäi,
aneli onnea Ahdiltansa,
palui palkkoja metsältä,
saarten salmihin verkot heitti,
syvälle korpehen vipunsa vei,
paaden kourussa kalansa keitti,
tuntenut kaupin kaluja ei.

Vaan kun iltasin kumpuloilla
päivän laskua katseltiin,
tai kun erässä nuotioilla
otavan sarvia outeltiin, —
silloinpa helisi kannelkielet,
kautta kumpujen soitot soi,
silloin sankarit vakaamielet
sormet sormien lomahan loi,

silloin loihtuja, laulelmoita
partahuulilta humisi vaan,
alkusyntyjä syviä noita,
peruja kansojen kehtomaan:
Vipusen virsiä, satuja sammon,
»lovesta«-käyntejä loihtijain,
kuvia kummia Kalman kammon,
ituja Tuonelan tutkelmain.

Luonnon lapsena kasvoi kansa,
nukkui honkien huountaan,
uneksi uudesta onnestansa,
heräsi aaltojen loiskinaan;
huuhtia raaten, kaskia kaaten
voimoa elämän nisistä joi,
metsän Mielikin povella maaten
luonnon luottehet kuulla voi.

Siellä suojana hongan juuri,
taivon tähtöset päällä pään,
kasvoi Suomen sukuni suuri,
yleni henki heimon tään.
Kuuhut kulki taivahalla
kuusten lomitse kurkistain —
kansa se kasvoi kuusten alla,
kähköset oksilla kukkui vain.

II.

»Läksi puut ylenemähän,
vesat nuoret nousemahan,
kasvoi kuuset kukkalatvat,
lautui lakkapäät petäjät.« —

KALEVALA.

X~~K~~oittipa vihdoin Wäinämön aika,
Suomeni sankari-aika,
tietojen, taitojen, taikojen aika,
laulujen, urhojen aika,
jolloin suur' oli Suomeni valta,
laaja laulun ja soiton maa:
Vienan päältä ja Valdain alta
Suvannon suurten vetten taa.
Jolloin Suomeni kansa sorja, v
ollut ei lännen, ei ounaan orja, r
jolloin Kalevan kalpa löi
ja leimusi tietäjän taika.

Kauvas valliten merta kahta
 Permin purret kulki,
 kauvas kaartaan Pohjanlahta
 Kainuu satamat sulki,
 loitos Karjalan kannel kaikui,
 kauvas kantoi Jäämin jous,
 Taara-huutoja rannat raikui,
 kussa Yösalon purret sous.
 Silloin suur' oli Suomen kansa,
 Suomen leijona voimassansa,
 silloin heimoni kunniaa
 koko Pohjola julisti julki.

Josp' ois astunut silloin miesi,
 kansani yhtehen tuonut,
 temmannut miekkasi, rastinut tiesi,
 valtasi vaajat luonut!
 Josp' ois Wäinämö harmaapäinen
 silloin tarttunut valtikkaan,
 taikka lähtenyt Lemminkäinen
 sukunsa suurena kulkemaan, —
 noussut heimonsa herttuaksi,
 veljeskansojen kaitsijaksi,
 Wäinän rannoilta Ruijan suulle
 torvien soida suonut!

Vaan ei kutsua kuullut kansa,
raikunut torven tahti,
Wäinämö soitteli kanneltansa,
impiä ajeli Ahti;
eip' on astunut silloin miestä
heimoni onnea ohjaamaan,
kansa ei tietänyt Kalevan tiestä,
veli ei tuntenut veikkoaan.
Permin rannalle Norja nousi,
Väinän virtoja vieras sousi,
Kainuun hautasi kansojen yö —
vaipui heimoni mahti.

III.

»Ja quin keuekyluö kyluettin,
silloin vkon Malia iootijn.« —

AGRICOLA.

Xullut oli koolle kansa tuomaan touko-uhrejaan
vetten, vaarain partahilta kautta suuren Suo-
menmaan,
tullut oli nuoret, vanhat vakkojansa tuomahan,
pyhän Päivävuoren päällä Ukon maljan juoma-
han.

Tuolla tammipuiden alla urhot vanhat tarinoi,
täällä kummun tanterella nuori kansa karkeloi;
siellä istui Ilmariset, haastoi Wäinöt harmahat,
täällä leikki Lemminkäiset, astui Ainot armahat.

Meri aaltos vaaran alla, päivä paistoi päällä
veen,
kähkö kukkui kultasuulla, tammets huojui hiljak-
seen,

rastas lauloi rannan puussa, sotka salmen suussa
 silloin heimon valtavanhin tarttui maljahan ja
 nous —
 nous:

«Terve kevät Pohjolahan,
 Suomehen suvinen päivä,
 terve lämmin lounatuuli,
 terve kumpuen käkönen!
 Terve veet sinertämähän,
 viitakot vihertämähän,
 terve maahan marjan varret,
 terve kukkaset keolle!

Paista päivä näille maille,
 näien peltojen perille,
 nosta maa makoamasta,
 Luojan nurmi nukkumasta,
 pane korret korttumahan,
 sekä varret varttumahan,
 tuhansin neniä nosta,
 saoin haaroja hajota,
 kynnöstämme, kylvöstämme!
 Eip' on maa mehua puutu,
 voimoa Kalevan pelto,

kun lie armo antajista,
 lupa luonnon tyttäristä.

Oi Ukko ylijumala,
 hattarojen hallitsija,
 iätä iästä pilvi,
 nosta lonka luotehesta,
 vihmo vettä taivahasta,
 mettä pilvistä pirota
 orahille nouseville,
 touoille tohiseville!«

Näinpä lausui heimon vanhin, kansa Ukon
 maljan joi,
 vanhat haastoi harvaksensa, nuori kansa karkeloi;
 kähkö kukkui kultasuulla, tammet huojui hil-
 jakseen,
 meri aaltos vaaran alla, päivä paistoi päällä
 veen.

Silloin nousi outo purje ulko-ulapalta,
 laiva kohti Suomen saarta laski lännen alta;
 urhot tuota ensin luuli allin ampujaksi,
 naiset kaupin haahdeksi ja saksan haljakaksi.

Katsottihin, vuotettiin, niin jo nousi toinen,
nousi toinen, nousi kolmas purje yhden moinen.
Vaan kun koko taivon ranta välkkyi valkealta,
silloin ties he vainolaisen tulleen lännen alta.

Silloin vanha vaiti jäi ja lakkas laulu nuoren,
kotiinsa kansa riensi päältä Päivävuoren;
kohta joka kukkulalta vainoliekit nousi,
kautta suurten Suomen vetten sotapurret sousti.

IV.

Tänne miehet, tänne miekat,
tänne tappaat tuliset!
Lännen jouset, lännen joukot
tuulen siivillä tulevat,
pistävät tulehen pirtit,
kylät polttavat poroksi,
vievät viljat, kullat, helmet,
kassapäistä kaunehimmat.

Kaiva kullat kuusten alle,
aarnihautoihin hopeat,
rahat kätke raunioihin,
viljat purnuhun pudota,
mutta kaunot kassapääsi
saattaos salon sisähän,
sinikorven kainalohon,
piilohon pimentopirtin!

Elä itke Suomen impi,
elä äitini valita!
Ei sinua vieras viene,
koske koura vainolaisen,
kunis on kultasi elossa,
poikasi kädessä pontta,
sulhoja salolla Suomen,
kalpoja Kalevan maassa!

Vaan oi armas äityeni,
oi mun impeni ihana,
et sä itke itseäsi,
varo et vaarojas omia,
poikasi poloa itket,
suret sulhosi eroa.

Elä itke Suomen impi,
elä äitini valita!
En mä silloin suohon sorru,
enkä kaau kankahalle,
kun sorrun sotatiloille,
vaivun vainotanterille.
Soma on sotainen tauti,
sorea sotahan kuolla,
kaunis miekan kalskehesen.

Vaan en vielä vainajana,
Mannun lapsena makoa,
vielä saavun sankarina,
heimon helmenä palajan,
sata miestä saattamassa,
tuhat tuomassa kotihin.

Tänne miehet, tänne miekat,
tänne tapparat tuliset!
Lännen joukot, lännen jouset
tuulen siivillä tulevat!

Anna tulla turmamiiehen,
saapua salakavalan!
On meillä oluet pantu,
vara vierahan varattu:
jouset kaikki jänteessä
suun suloksi lännen sulhon,
kaikki tapparat tanassa
pään menoksi merisen miehen!

V.

Saapui kansa Auran suulle, poikki Pohjan
tiestä,
saapui sata jousikättä, tuhat miekkamiestä,
mutta taakse taistokentän Päivän kukkulalle
nousi Suomen suuret noidat suurten puiden alle.

Päivä näin kun vuoteltihin, niin jo vieno ilta
saattoi luokse lännen laivat taivon rantehilta,
nousi Ruotsi rantamalle, nousi rautarinnoin,
läksi länsi taistelohon, länsi uskoninnoin.

Jop'on jouset jännittyi ja suihki sulkanuolet,
päivä peittyi vasamoihin, yöhön Pohjan puolet;
Lappi laaja katsomahan kaaloi tuota kummaa,
Turja kaikki kammostui jo talven yötä tummaa.

Iski mies jo miestä vasten, miekka vasten
 miekkaa,
 kalskui kalpa, raikui rauta, huuhtoi hurme
 hiekkaa;
 silloin valkes Pohjan yö jo säilän säihkynnästä,
 revontulten roihun näki Lappi etelästä.

Vaan ei miekoin, miehin yksin sotaa käyty
 siellä,
 käytiin sotaa sanalla ja miettehellä, miellä,
 taidon kalvat tahkottiin ja tiedon linnat luotiin,
 kansanhengen kaikki voimat taistelohon tuotiin.

Tuolta takaa taistokentän tammikummultansa
 lauloi Suomen suuret noidat tenholaulujansa,
 lauloi pillat piilostaan ja turmat Tuonelastaan,
 Turjan tuulet, Hornan henget vainolaista vas-
 taan.

Mutta heitä vastapäätä loisti lännen valta,
 välkkyi suuri kultaristi vaahderkunnahalta.
 Siellä helkkyi helmivyöt ja Herran kuvat kulki —
 siellä munkit Henrik piispan piirihinsä sulki.

Aina jatkui leikki julma, miesten leppä juoksi,
rynnättihin, väistyttihin, vaihtui luode, vuoksi.
Harveta jo Ruotsin joukot alkoi sieltä täältä —
silloin nousi outo lieska Päivävaaran päältä.

Kuinka lie se syttynytkin? Liekö loihtijalta
kipunainen kirvonnunna tulustaulan alta,
vaiko — niinkuin kansa kertoo kirkon legen-
dasta —
Ukon uhripuuhun iski liekki taivahasta.

Kuinka lie! Mut kauhu valtas Suomen mies-
ten mielet,
kun he huomasi vaaran päältä tuimat tulen
kielet,
kauhu hiipi kalvan päihin, tunki miesten tar-
moon, —
toiset pyrki pakohon ja toiset turvas armoon.

Näinpä loppui taisto suuri, taisto Wäinön taian,
näinpä päättyi päivä armas, päivä Wäinön aian.
Eikä vielä sammununna ollut soihtu ruskon,
kun jo Suomi Kupittaalla otti uuden uskon.

VI.

»Kansa outoja anooi,
ikävöitsee ilma kaikki.« —

SALAMNIUS.

Ja silloin Suomen tietäjä läksi
vesiä ventoja kulkemaan,
silloin vaikeni Wäinön kannel,
kuoli luonto maan.

Silloin Metsolan metiset piiat
ristit riistivät rinnaltaan,
kullat kulmilta karistivat,
ja huolivat itkien Tapion linnan
mustahan murhehuntuun
ja kauvas korpehen kätkeytyivät
saunahan salaiseen.

Silloin Ahtolan armahat neiet,
vaahtivaipat,
sukelsi surren ainiaaksi
alle aaltojen syvien,
jättäen rannat, raumat,
heittäen suruhun heleät hiekat,
kaislikot yksin karkelemaan.

Silloin karkkosi ihanat immet
kaarilta Suomeni taivaan,
päättyi kirjat päivyen neien,
katkesi Kuuttaren kangas, —
Ja kautta ilmojen, kautta maan
soi valtava valitushuuto:
On kuollut Suomen suuri Pan,
on kuollut luonnon laulu! —

Mut Ruotsi silloin Suomen rantamalle
myös merten takaa oudon taimen toi,
ja vuodet vaipui ajan virran alle
ja vieras virpi täällä vihannoi;
se kohta päänsä nosti korkealle
ja juuret vankat syvään maahan loi.
Ja tiedon terhoja se tammi tarjos
ja uskon katvehella kansan varjos.

Mut velkahan sen taimen kylväjille
 ei jäänyt Suomen kansa konsanaan,
 vaan kiitollisna tammen antimille
 sen otti uudeks' uhripuuksi maan
 ja kantoi kullat, heitti helmet sille
 ja antoi viime aumat pelloltaan
 ja uhras laumoin sille lapsiansa —
 ei, jäänyt velkahan ei Suomen kansa.

Näin yhä Ruotsin rautatammi nousi
 ja päälle pilvien se nosti pään
 ja yli maan sen ylväs latva sousi
 ja taivon kaiken katti lehvillään;
 ja turhaan ampui päältä päivän jousi
 ja turhaan kuuhut kylvi välkettään.
 Se tammi taivon valon maasta sulki
 ja yössä kaihomielin kansa kulki.

Ja suruun riemut sulki, päivät öihin
 ja murhe musta hiipi Suomelaan,
 ei kuuhut pilkkinyssä pirttilöihin,
 ei päivä koittanunna konsanaan;
 se tammen kyllä kutoi kultavöihin,
 mut yöhön jätti majat Wäinön maan.
 Ja hiljaa hyräellen majoissansa
 näin päivää kaipaellen lauloi kansa:

»Ain' on päivä paistamatta,
 kuu kulta kumottamatta
 näillä Wäinölän tuvilla,
 Kalevalan kankahilla.
 Vilu viljalle tulevi,
 karjoille olo kamala,
 outo ilman lintusille,
 ikävä imehnosille,
 kun ei konsa päivytt paista,
 eikä kuuhuet kumota.

Hauki tiesi hauan pohjat,
 kokko lintujen kulennan,
 tuuli haahen päiväyksen;
 ei tieä imehnon lapset,
 milloin aamu alkanevi,
 milloin yö yrittänevi,
 nenässä utuisen niemen,
 päässä saaren terhenisen.«

Ja hongat humisi huolissaan
 Suomi salomailla
 ja surua solkikoivut soi
 ja huokasi korven kuuset; —
 hellitteli heinät vienot,

kuikutti kukat kanervan,
ahoset armahat vaikeroi
ja nurmet nuoret itki.

Ja Wäinön kantelo kaiutonna
valitti kivillä rannan
ja Suomen laulu orpona, onnetonna
vieri maita, vieri soita,
vieri synkkiä saloja vaan
nääntyen näljissänsä.

Ja kansan riemu seisoi vaiti vaan
oven suussa, orren alla,
mut mahtavana pöydän päässä,
lautsan päässä,
murhe, itku isännöi —
kun oli poissa armas päivä,
Wäinön maassa
yö.

VII.

»Arvon mekin ansaitsemme
Suomen maassa suuressa.« —

JAAKKO JUTEINI.

Mutta häipyä hetket nukkuvankin,
vierii sokeankin viikot pitkät,
kului aika myöskin kurjan Suomen.
Yössä yhä Osmon onni itki,
kahlehissa kulki kansan kieli,
murtui Suomen laulun suojamuurit,
katkes kansanhengen kurkihirret,
raunioiksi vajos Suomen valta.
Kesannoiksi Sampsan pellot jäivät,
kylvämättä kasket Kalevaisten,
niittämättä Wäinön touot, toivot:
Kussa taannoin kansan vilja kasvoi,
siellä huojui vaan nyt korpi kolkko;
kussa muinoin karjan kellot kalkki,
siellä kaikui ruske kontioiden;
kussa ennen kähkökullat kukkui,
siellä yökkö lensi, huusi huuhkain.

Surumielin Suomen äiti itki:
»Kussa kuljet armas kuopukseni,
missä viivyt viisas Wäinämöinen?
Emos vanhan auttajaksi astu,
joudu päästäjäksi päivän uuden,
sekä päivän jotta kuuhutkullan!«

Silloin säälitellen Wäinö vanha,
joka paltehelta auerpilven
kohtaloita Suomen kansan katsoi,
katsoi kyynelsilmin, murhemielin,
taivahalta tähtimiekan tempas,
Kalevaisten vanhan väkikalvan —
jonka sinne oli heittänyttä
Suomen rantamilta lähtiessään —
ja hän maahan valosäilän viskas,
halki taivon, puhki pilvilöiden,
läpi jättitammen taajan latvan.

Lailla leimauksen miekka lensi,
vaipui kalpa Ukon vaajan lailla,
tiensä leikkas läpi tammen lehväin,
syvään päätä myöten maahan syöksä.

Näki kansa liekin leimahtavan,
tuikahtavan oudon tulikielen
ilman öisen, ikisyngän halki;
kaikki tuota katsomahan riensi,
kuunko keträ oli kirvonnunna,
vaiko lentänynnä taivon tähti,
pudonnunna päivän pyöryläinen.
Neuliaisna sinne nuoret juoksi,
kontiona sinne vanhat kulki,
petran askelilla poiat potki,
neiet joutsenena souten joutui —
kaikki sinne, kunne viiru viittas,
kunne rata rasti, juova johti.

Eipä ollut päivän pyöryläinen,
eikä keträ kuun, ei taivon tähti,
oli miekan kahva kankahassa,
kultakahva, helmin huolieltu;
mutta päältä paistoi päivän juova,
reppänästä säde pieni pilkki,
siinti taivas, kuulti kultapilvi.
Jopa päättyi petran päivämatka,
jopa soutu sorjan joutsenenki,
ihastellen, ihmetellen kaikki
jäi nyt katsomahan kankahalle,

katsoi taivahasen, maahan katsoi,
katsoi toinen toisehensa, eikä
tiennyt mistä oli miekka tullut,
kusta revennynnä päivän reikä.

Saapui vihdoin sinne ukko utra,
itse Wirokannas Karjalainen,
joka syrjäisessä sydänmaassa
eli yksin salon saunassansa,
eli muinaisissa muisteloissa,
lauleloissa ajan vanhan vainen.
Hänkin nähnyt oli liekin lennon,
kansan humun kautta korven kuullut,
kaalonunna tuota katsomahan,
vaikka tiellä jäänyt muista jälkeen.

»Onpa niinkuin tuolta päivä pilkkis«
virkkoi Wirokannas ihmetellen,
tirkistellen kohti taivon kantta,
kuusten latvain lomi kurkistellen.
Vaan kun katse valon tietä seuras
päästä päähän, maahan taivahasta,
huomasi hän kahvan kankahassa,
hieroi silmiään ja tuumi silloin:
»Eihän liene vanha Wäinön miekka!«

Maahan kumartui ja sormin kulki
 kahvan kaunehia tunnustellen,
 tunki Ilmarisen ihmemiekan,
 tunki kirjat, tunki kullat, helmet,
 tunki Wäinön vanhat taikamerkit.

Mutta kummissansa kansa kertyi
 äijän ympärille tiedustellen:
 »Miekan tunnetko ja mist' on tullut,
 kust' on tänne päässyt päivän pilke?«

Silloin Wirokannas päänsä nosti
 katseen ylvään yli kansan luoden:
 »Kalvan tunnen, tunnen kantajankin!
 Senpä muinen seppo Ilmarinen
 takoi Wäinämölle, veljellensä,
 kun ol' Louhi valon maasta vienyt,
 vienyt vuoren alle aurinkoisen.
 Sillä Wäinö Pohjan kansan kaasi,
 voitti yön ja päästi Suomen päivän.«

Ihmetellen kysyi Suomen kansa:
 »Kummia sa kuulut haastelevan, —
 ken on Ilmarinen, ken on Wäinö,
 kerro meille!« --

Virkkoi Wirokannas Karjalainen:

»Laulaisinpa, totta taitaisinpa,
kun ois täällä joku joukossanne,
joka löisi käden kättä vasten,
mielen mieltä, kielen kieltä vasten,
lähtäksemme laulun laajan teille,
virren vienon vettä soutaksemme.»

Äänetönnä seisoi Suomen kansa,
vaiti viipyi vanhat, nuoret. Vihdoin
astui vaari sadan vuoden vanha
toisten takaa horjuen ja lausui:
»Taisin kuulla noita taatoltani
joskus piimäsuuna pikkaraisna,
vaan on ruostunut jo kielen lukko,
kurkku kuivanunna, muisto mennyt.
Toki vielä toisen muistutellen
jotain niistä ehkä tietä voisin.«

Ja he istahtivat kankahalle,
kannon päille, kalvan kahden puolin,
löivät kädet vankat kättä vasten,
saumasivat sormet toisihinsa.
Karjalainen sana-arkun aukas,
Wirokannas virsilippahansa

lauloi ilojansa entisiä,
muinaisia onnen muistojansa,
lauloi Suvantolan sankareista,
kosijoista kuulun Pohjan neien,
lauloi Wäinämöisen voimatöistä,
Sampo-matkasta ja Louhen maasta.

Hymyhuulin noita kansa kuuli,
niinkuin lapsi kehtolauluansa,
jonk' on äidiltänsä ennen kuullut,
mutta unhottanut maailmalla.
Nauroi nuoret Ahdin leikkilöille,
Wäinön lausehille vanhat nyökkäs,
itki neiet nuoret Kullervoista,
poiät surkutteli Ainon surmaa.

Vaan kun vielä lauloi ukko kallas,
kuinka kaikk' ol' ennen toista täällä,
kuinka toisin täällä touko kasvoi,
toisin leivo lauloi, lehto tuoksui.
Kuinka ennen täällä suuret laulut
raikui suusta suurten sankareiden,
kuinka ennen täällä suuret miekat
säihkyi säkeneitä suurten töiden,
kuinka yksi, suuri Suomen manner

kantoi yhtä, suurta Suomen kansaa —
 silloin kansa kysyi kaihomielin:

»Miksi ennen kaikk' ol' onnellista,
 miksi muinoin kaikki kaunihimpaa?«

»Silloin paistoi päivä« — vanhus virkkoi.
 Ja hän lauloi, kuinka niemellänsä
 vapaa kansa kerran kynti, kylvi,
 mutta merten takaa vieras saapui
 tuoden rantamalle taimen oudon,
 taimestapa kasvoi jättitammi,
 jonka latva maasta päivän peitti.

Ukon kertomata kuunnellessa
 syttyi sydämissä aatos uusi,
 syttyi niinkuin kulo kankahalla:
 ensin hiljaa, ritisten se hiipi,
 piirsi matalana maata pitkin,
 kanervissa kiemuroiden kulki,
 kunnes löysi kuusen kunnahalta,
 kuusen korkean ja kukkalatvan,
 johon roihahti ja taivahalle
 kauvas kansan pyhän tahdon kantoi:
 »Taitettava onpi tammi suuri,
 kauhu kaadettava Suomen niemen!«

Urhon huudon Wäinämöinen kuuli,
ja hän riemastui ja rinnassansa
syttyi toivon säde, kerran vielä
päästä ahojansa astumahan,
soutamahan Suomen suvannoita.
Ja hän lauloi uuden ilmapurren,
emäpuuksi taivon kaaren taittoi,
puutti pohjan ilman pieleksistä,
päivän sätehistä laiat liitti,
kokan kultas aamun purppuralla,
illan kuutamolla keulan huoli —
valmis lähtemähän ollaksensa,
konsa kajahtaisi kutsu kansan.

VIII.

»Yksi mieli, yksi kieli,
siin' on suoja Suomenmaan.«

OKSANEN.

Jo silloin Wäinön kansa ties,
mit' tehdä miekallansa,
ja voiman rinnassansa
nyt uuden tunki Suomen mies
ja iski kalvan kahvaan —
ja raadannasta rahvaan
ja soitti somer alla maan
ja helkki kangashiekka,
mut eipä kalpa nouse vaan,
ei vääjä Wäinön miekka.

Ja kautta Suomen kaivattiin
nyt miestä miekan päähän
ja Auran rannat raivattiin
ja Pohjan korvet porkattiin
nyt aina Turjan jäähän.

Mut ollut kalvan nostajaa
ei suuren Suomen mailla
ja ilman päivää itki maa
ja kansa kuuta vailta.

Mut silloin nousi »pikku mies,«
kuin tuoma äkkitaian,
hän työnsä tunsi, tiensä ties
ja arvas tuulet aian.
Ja annas, kului hetki, kaksi,
hän nousi maansa mahtavaksi
ja katsoi yli kansojen
ja kohos korkeaksi:
kun jalka maassa teutaroi,
niin pilvet päätä piirsi,
kun ääni kautta korven soi,
niin kaiku vuoret siirsi.

Hän tempas teräsjänterin
nyt kalvan kankahasta
ja ihmetellen nähtihin
sen vanha loisto vasta:
kun kuuhut paistoi kärjeltä
ja tähdet lappealta
ja päästä koitti päivän koi
ja aamu kahvan alta!

Ja päänsä päällä miekkoaan
hän heilahutti kerran
ja tulet tuiski halki maan
ja iski ilma Herran.
Ja tammen suuren kaadantaan
nyt urho läksi voimassaan
ja mäet mätkyi ja linnat liikkui
ja kivet kirpoi ja paadet kiikkui
ja kosket kohisi kuivillen
ja virrat suunsa sulki
ja kuuset kumarsi laulaen,
kun Pohjan urho kulki.

Alle tammen kun oli tullut urho,
miekka kirkas pilviä kohti nousi,
nousi niinkuin nousevi kirjokaari
kannelle taivaan.

Iski kerran, iskipä toisen, tulta
miekka leimus, puu säkeneitä sähköyi,
ilma vinkui kuin rajuyönä huiput
aution vuoren.

Niinpä vihdoin kerralla kolmannella
tammi lysmyi kuin Ukon lyömä, taittui;
ajan tuulispää tyven työnsi länteen,
kaakkohon latvan.

Mutta miekan urho se heitti jälleen
tähtiparvein taa sinitaivahalle,
heitti kansalleen valon viittojaksi,
soihduksi yössä.

IX.

»Ja on kuin ilma uusi taas hengähtäis
yli maan.«

PAAVO CAJANDER.

Jo pääsi paistamahan Suomen päivä,
jo pilvet pääsi pitkin juoksemaan
ja väistyi Wäinön maasta huolten häivä.
Ja aamu uusi aaltoo halki maan,
kuin virta, joka teljet tempas eestä
ja vyöryy voitokkaana voimassaan.
Ja leivot kaartaa taivon kantta seestä
ja kunnahilla huljuu huomenkoi,
mi kimpoo kirkkahana lammen veestä
ja rantapuiden lehvät purppuroi
ja heittää heinän päille suuteloita
ja kanssa kaisla-neitten karkeloi.

Ja lehdot helkkää lempi-uuteloita
 ja onni oksapuilla visertää
 ja kuuset heijaa kulta-unelmoita.
 Kas, kuinka tuoksuu kevätkerkän pää
 ja päivän sattuessa kuusten alle
 kas, sammal silkin lailla välkähtää!
 Ja lämpö läikkyi maalle nukkuvalle
 ja kukat umpustansa kurkistaa
 ja perhot leijaa. Näinpä taivahalle
 nyt huomenhymniänsä hymyy maa
 ja auer tanssii aamun poskipäillä
 ja tereet terhenisnä tanhuaa.

Mut kuningas ei saavu yksinään,
 vaan jalo juhlejoukko seurassansa,
 kun vierii valtavaunut kruunupään,
 niin lauluin, huiluin häntä seuraa kansa.
 Ja yksin tullut Suomen päivä ei,
 vaan ajan orhi eellä viestit vei
 ja Suomen mieli kulki kupeellaan
 ja ohjaksissa istui onni maan
 ja valtikkata kantoi Suomen valta
 ja ristirinnoin Suomen kieli kulki
 ja kansan riemu kaikui kaikkialta —
 ja Suomen laulu juhlasaaton sulki.

Ken ei nyt tahtois nähdä ruhtinastaan,
niin, nähdä sekä näyttää lapsilleen?
Ken ei nyt rientäis valtiaansa vastaan
ja yhtyis ylkäsaattoon iloiseen?
Ja arki-askareensa jätti kansa
ja kesken kyntäjältä sarka jäi
ja pöydän alle neule neieltäi
ja kaikki riensi juhlapuvuissansa
nyt kyläraitin päähän katsomaan,
kons' saapuu kansan taatto, Suomen suoja,
kons' saapuu valtaherra, valon tuoja,
se kauvan kaivattu, se toivo maan.

Ja tuomen lehväsiä kansa leikkaa
ja pistää tietä pitkin tuoksumaan
ja portin laitannassa poiat veikkaa
ja neiet nuoret kylvää kukkiaan.
Mut metsän rantaan pälyy joka pää
ja kaikki vuottavat he ruhtinastaan.

Jo kumu kuuluu, tomu pöllyää
ja tieltä kuultaa kullan välke vastaan . . .
ja polvet neitojen jo nyykähtää
ja vaari kohottaa jo lapsenlastaan.

Mut Hän ei saavu vielä, viesti vaan,
 uus aika, airut päivän ruhtinaan,
 min orhi kulkee kuni aamurusko
 ja karkaa rautakengin kautta maan,
 min kypärässä heiluu uusi usko,
 ja uusi toivo välkkyy kalvassaan.

»Hän saapuu, saapuu!« — ajan airut huus,
 »hän saapuu, Suomen auvo, aamu uus!
 Tiet maassa tehkää hälle avaroiksi
 ja portit kaartakatte korkeoiksi,
 hän kulkekohon kukkasilla vaan
 ja astukohon köynnöksien alla
 ja olkoon kaikki kansa polvillaan,
 kun kuninkaanne saapuu kunnialla!«

Hän tuossa on jo. Orhit hirtahtaa,
 ja vaunut lentää lailla Ukon nuolen,
 ja kauvas vaaruu alla vankka maa
 ja metsä maahan painuu kahden puolen.
 Ja kansa portin luona polvistuu
 ja aamuansa vartoo avopäin;
 ja kukkatuoksut tielle tunkeuu —
 ne myöskin ruhtinastaan tervehtäin.

Jo veräjälle vaunut seisahtaa
 ja pyssyt paukkaa, liput liehuua,
 ja kummun päältä kirkonkellot kaikuu
 ja mahtavasti vastaan vaarat raikuu —
 kun valtias se nousi vaunussaan
 ja viittas lempeästi kädellensä
 ja loihe lausumaan:

»En maahan polvistaa ma tahdo teitä,
 vaan tahdon korkealle kohottaa.
 En vaadi teiltä muita seppeleitä,
 kuin joita kasvaa hyveen kukkamaa.
 En avaroita teiltä ano teitä,
 mut sydämenne mulle avatkaa,
 ja kaikin seuroineni majoitusta
 ma siellä pyydän sekä siunausta.«

Hän päätti näin. Ja riemun huuto nous,
 kuin tuulispäässä aalto ulapalla,
 se kasvoi, karttui, paisui, kauvas sous
 ja vaiques maininkina vaipumalla.
 Mut kuningas se astui vaunustansa
 ja läksi katsomahan kansoansa
 ja lapset eellä kulki laulaen
 ja vanhat seuras vaiti siunaten.

Näin kulki kuningas se kautta maan,
ei vieraellut luona valtojen,
ei poikennunna palatseihin vaan,
mut usein mökkiin muonarengin astui
ja yöpyi torpan majaan matalaan.
Ja kaikkialla kunne kulkikaan
ol' ovet auki selkoselällään
ja suli sydämet ja silmät kastui
ja rauha, riemu seuras jälkiään.

Ja kansan onni kaikui ouruten
ja siunausten siimesvöiden alla
ja kukkasilla nuorten toivojen
näin Suomen päivä kulki kunnialla.



TAMMEN LASTUJA



Aaltojen alla.

On uljahin korallilinna meren pohjalla myrskyisen
ja linnassa valta-istuin se päilyvi pääarlyinen,
ja istuimella on impi, ei impiä inhan maan,
ja kauvas loistavi kruunu hänen tummilla
kutreillaan.

Niin suuret on suojat siellä, salit hohtaen
sadat soihdut seinillä räiskyy, tuhat tuohusta
leimuelee.
Ja tuuli kun joskus tyyntyy ja taivas seis-
jastuu,
niin kaunihit kangastukset veen pintahan hei-
jastuu.

Mut joskus pursi kun pieni on joutunut
 myrskyhyn,
 jolt' aalto on airon saanut, mela hukkunut
 hyrskyhyn
 ja rikki on purren ruori ja venhoa viimat
 vie,
 mi lahtien lainehille vain luotukin varmaan
 lie —

Niin silloin Ahtolan impi se astuvi lin-
 nastaan
 ja ulapan ympäri purren hän peittävi kut-
 reillaan:
 jo taltuvi aaltojen raivo, jo vienona viimat soi
 ja korjata haapion hauraan merenkulkija
 koito voi.

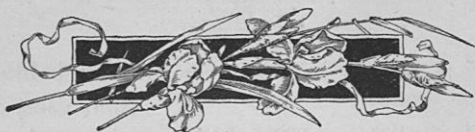
Mut laiva jos purppurapurjein yli aaltojen
 ylpeilee,
 min rungossa pillat piilee, rikos mastossa
 vaanielee,
 min kannella karkelo käypi, ilo raikuvi sor-
 tajain,
 mut ruuma on orjia täynnä ja itkua, vaivaa
 vain —

Niin silloin Ahtolan impi se astuvi lin-
nastaan,
sen seiniltä soihdut tempaa ja tarttuvi val-
tikkaan,
yön synkäksi taivahan lientää, vihan vaahtohon
vellovi veen,
ja sortajan haahden hautaa hän pauhulla
pauvanteen.

Mut muutoin aaltojen alla hän yksin is-
tuvi vaan
ja silmänsä suuret hän tunkee meren kuilujen
maailmaan,
mihin kurjan kuolevan silmä ei konsana
nähdä voi,
mut kaikuja kummia josta pyhähetkinä jos-
kus soi.

Niin, laulujen korallilinna ajan aaltojen
alla on
ja helmistä ihmishengen on istuin morsion,
min otsalla aatteen kruunu kuun loistolla
kuumottaa,
ja valtikka hällä on tunteen merenkultaa
kuultavaa.

Ja suuret on suojat siellä, salit hohtaen
huikaisee,
sadat soihdut seinillä räiskyy, tuhat tuohusta
leimuelee.
Ja tuuli kun joskus tyyntyy sekä taivas sei-
jastuu,
niin kaunihit kangastukset veen pintahan
heijastuu.



Väinämöisen synty.

XV Väin oli synty Väinämöisen,
rotu rohkean runojan:

Meren laajan suuri sulho
kaihosi Kavetta naia,
halki aikojen halasi
immeksensä Ilmatarta.
Valjasti valiot varsat,
veden varsat, vaahtoharjat,
kokosi kosiokullat,
huolitteli huomenlahjat,
ajoi neittä kihlomahan,
ilman impeä kosihin.

Kauvas kaikui ruoskan roiske,
kuului kuorskuna hepojen,

kauvas kuulti kullan välke,
loitos helmyet helisi,
ajaessa Ahtolaisen
ilman impeä kosihin.

Tuop' on impi, ilman tyttö,
Kave luonnotar korea,
istui ilman vempelillä,
taivon kaarella kajotti
pilvilinnan liepehellä,
utu-uudinten takana.

Lausuipa ulapan urho:
»Istu impi korjahani!« —
Impi noin sanoiksi virkki:
»Miksi neittä korjahasi?«

Veden valta vastaeli:
»Meren laajan morsioksi,
aaltojen ajelijaksi,
Ahdin linnan liikkujaksi,
suojiin sulostajaksi,
kultieni kantajaksi
helmien helistäjäksi.»

Lausui laajan ilman impi:

»Suotta kultasi kuluvi,
helmesi helähtelevi!
Impenä ikäni kaiken
aina aionkin elellä,
enkä suostu sulhosihin,
mielly miesten leikkilöihin.«

Veen valio, ulapan urho,
tuosta suuttui ja syäntyi,
nosti aallot ärjymähän,
hirmumyrskyt mylvimähän
väkivalloin vieäksensä
ilman impyen ihanan.
Vuorina meret kohosi,
tuntureina tuulten alla,
veet samosi syövereistä,
pohja kuivana kihisi,
paaet paukkui, louhet loukkui,
vaahto pilviä valeli.

Mutta Ilmatar ihana
istui ilman vempelellä
suojaissa ikisulonsa,

impisalpojen salassa,
kuhun ei tunnu tuulten voima,
ei ulotu urhon raivo.

Vihdoinpa vihainen sulho
leppyi vallan lempeäksi,
vuoret laski, laaksot nosti,
meren tanteren tasasi
kirkasna kimaltamahan,
lämminnä läpäjämähän.
Syväältä sydämestänsä
kultansa kuvan hän nouti,
toip' on lempensä totisen
pinnallensa päilymähän,
kaunisna kajastamahan.

Kave luonnotar korea
pilkisti lomasta pilven:
Katso! Kalvosta ulapan
paistoi kaunis taivon kaari,
kaarelta korea impi,
kuuhut neien kulmaluilta,
päivyt impyen povelta.

Neitosen sydän sykähti,
kimmahti kivinen rinta,

leimahti povessa liekki,
suonissa säkenet suihki —
vaan ei vielä ilman impi
suostu sulhonsa sylihin.

Tuostapa ulapan urho
epätoivohon topertui,
suri yössä yksinänsä,
hämyssä häveten itki,
itki ilmoille surunsa,
kaihonsa utuna kantoi.

Mutta katso! Kaihopilvet,
kyynelten utuiset uhrit,
korkeammalle kohosi
kuin vihan vihuriaallot,
tai hymy hyvän sydämen;
nousi taitse taivon kaaren,
otavaisen olkapäitse,
sylihinsä immen sulki,
kaulasi Kapehen nuoren,
kuiski kummia sanoja,
ulpujen utuista kieltä,
kertoi kaihoja kevähän,
umppujen unelmamieltä,

lemmen nuoren nautinnoita,
luonnon luomisen lumoa.

Silloin Ilmatar ihana
tunsi tuntehen povessa,
tuskan niin ilonihanan,
riemun niin surunsuloisen,
kuin on kuutamo keväinen
ilman tumman tuoksutessa —
ja hän astuikse alemma,
vaipui valtahan utujen.

Vieri impi veen emona,
meren laajan morsiona,
vuotta seitsemän satoa,
yhdeksän yrön ikeä,
allansa aliset aallot,
yllänsä ylinen taivas —
Siellä syntyi Väinämöinen
lemmestä meren ja ilman.



Kun kello seisoo —

Uää kansa on kuin kaupunki,
min tornin kello seisovi,
ja aikaa kysymähän niin
nyt kaikki juoksee naapuriin.

Mut toisen kello edistää
ja toisen jälkeen ihan jää
ja kaikki toimet nurin käy,
kun ajan johtajaa ei näy.

Jos tääll' ois mies, jos yksikin,
niin itse nousis tornihin
ja voiman oikeudella hän
sen kellon vetäis käymähän.

Ja huutais: »Näin on aika maan!«—
ja oman päänsä mukaan vaan
hän ajan kellon asettais —
ja kaikki uskoa sen sais!

Ja vaikk' ei ois se tullutkaan
niin sekunnilleen oikeaan,
ois pälkähästä päästy pois
ja jokin aika saatu ois.

Mut mies se viipyy, viipyy vaan
ja yhä seisoo kello maan
ja kaikki toimet nurin käy,
kun ajan johtajaa ei näy.



Lemminkäisen laulu.

»Puhu tuuli purjehesen,
ahava aja alusta!«

KAL. XXIX.

Tuule tuuli, tuuli purtta,
vieös veikkosi venettä,
anna juosta puisen purren,
mennä mäntyisen venehen
saarelle sanattomalle,
niemelle nimettömälle!

Sinut tunnen kyllä, tuuli,
sinä vanhin veljistäni:
saman saaren kainalossa
syntyi Ahti ja Ahava
ilman impien ilossa,
päivän lämmön läikkehessä.

Niin mä kasvoin tuulen kanssa
nenässä utuisen niemen,
kuljin tuulen kumppalina,
vierin veljenä ahavan
ympäri selän sinisen,
lakkipäien lainehien.

Tuuli se pojan povehen
puhalsi vihurit vinhat,
idän irnut, kaakon karjut,
luotehen sotaiset soitot;
henki myöskin hellät tuulet,
kodin armahat ahavat,
emosen etelätuulet,
lemmen vienot länsileyhkät.

Näinpä kaikki taivon tuulet
tunnen raukka rinnassani,
siksi kuikkana kujerran,
lokkina lotaeleime,
enkä tieä, kunne kuljen,
minne viepi mun vihuri,
viepikö kohin kotia,
vaiko mieron valkamaille.

Kaikki tunnen tuulten kärjet,
paitsi pohjosen tereä!
viel' ei halla verta hyydä,
puhalla puhurin henki
Ahtolan pojan povessa,
saati liedon Lemminkäisen.

Enkä kuikkana kujerra,
lokkina lotaja aina,
vaan ma kotkana kohoan,
haukkana viriän vielä,
taivot kaarran, maat tähytän,
halki ilmojen havisen.

Pelätkätte peipposeni,
varokatte varpuseni,
ilman kokkojen iloa,
taivon haukkojen halua!

Liidän neitten linnan päälle,
impien laelle lasken,
haiverran havukan lailla
tyttöparvesta parahan,

heleimmän helmipäistä,
kukkapäistä kuuluisimman.

Puhu tuuli purjehesen
anna vauhtia ahava,
läikytä alusta länsi,
lempi lennätä venettä
saaren impien iloihin,
kassapäien karkeloihin!



Vanhoille.

Te seisotte keskellä keväimen
kuin kaislikko mennehen kesäinen,
joka lahden rannassa säilyi
yli talven ja tuiskujen.

Se myöskin on nauttinut nuoruuttaan
ja kevään nähnyt on loistossaan,
kun päivässä aallot päilyi
ja tuulokset tuoksui vaan.

Niin lietona lehtojen helke soi,
niin vionoja viestejä tuulokset toi
ja perhonen silkkisiipi
yli kaislojen karkeloi.

Mut joutui syksy ja synkät säät,
sai kylmät ilmat ja tuulispäät
ja halla se maahan hiipi,
tuli pakkaset, tuiskut ja jäät.

Yli talven kaislat ne murheissaan
lumipäisinä rannalla seisoivat vaan
ja kun vinkui talvinen tuuli,
he kuiskivat muistojaan.

Ja muistivat aikoja nuoruuden,
noit' aikoja toivojen, riemujen —
ja ijäksi kuollehen luuli
he luonnosta keväimen.

Kevät taasen tuoksuja, toivoja toi,
taas lintujen lauluja lehdot soi,
taas lahdella sotkat soutaa
ja perhoset karkeloi.

Mut rannan kalpeat kaislat vaan
ne hiljaa huojuvat huolissaan
ja miettivät, miksihän joutaa
koko luonto nyt riemuamaan.

Nää aallot outoja heille on,
tään tuulosen kuiske tuntematon
ja kumma on kukkien tuoksu
ja helkkinä haaviston.

Ei uutta se oo, on vanhaa vain,
mut vanhaa, mikä on uutta ain
kuin vierivän virran juoksu
ohi rantojen viljavain!

Tää laulu on laulua keväimen,
tää aalto on aaltoja nuoruuden,
joka ulapan tuulissa nousi
ja nyt vyöryvi lahtehen!

Ken ei sitä ymmärrä onneton on,
sen murtava hyöky on aallokon,
sen ampuva ajan on jousi,
se kuoleman kulkija on! —

Te seisotte keskellä keväimen
kuin kaislikko mennehen kesäinen,
joka lahden rannassa säilyi
yli talven ja tuiskujen.



Wäinämöisen palaus.

»**O**i joutuos Wäinämö vanha luo kaihovan
kansasi taas,
nyt Suomessa suuri on juhla ja joulu on
ympäri maas!
Jo paistavi päiväyt meillä ja päällä on tai-
vas sees,
mut poissa on Pohjan sampo ja vaiti on
kantelees.« —

Näin kansan huuto se kaikui yli laakso-
jen, laineiden
ja pauhaten ilman patsaat satakerroin ker-
tasi sen:

»**O**i joutuos Wäinämö vanha, sua kaihoten
vartovi maas,
on tarvis sampoa uutta ja tarvis soittoa
taas!«

Ja Wäinämö kutsun kuuli ja riemuten
 rinnassaan
 hän reilahan laivan laittoi ja hattarahaljak-
 kaan,
 ja lykkäsi vesille venhon ja suuntasi Suo-
 mehen päin
 ja taivahan rannat jätti ja pilvien paltehet
 näin.

— Kas, Suomen lahdella laiva läpi hyrsky-
 jen kiidättää,
 min kokka kuultavi kultaa ja päivänä välk-
 kyvi pää,
 ja ruorissa istuvi urho niin muhkea muo-
 doltaan —
 ken lie, kenen lienevi laiva? — kävi huuto
 nyt kautta maan.

Ja rantahan vierasta vastaan koko kansa
 se virtasi niin . . .
 jo nähtihin laivan laatu, jo laskija tunnet-
 tiin!
 Niin oudot on purjehet purren ja masto on
 kummana maan,
 mut tulija ei ole outo, vaan tuttupa vanhas-
 taan.

Ja rannalle kansa se joutuin telapuita nyt
 viskoelee
 ja urhot kuusia kaataa, pojat kuoria kis-
 koelee:
 »Hän saapuvi, sankari suurin, hän saapuvi
 Suomehen taas —
 oi terve, Wäinämö vanha, taas vanhaan val-
 kamaas!« —

Jo maalle laiva se laski, emä piirsi jo
 pohjahan,
 mut silloin laitahan tarttui kädet kansan
 riemuavan
 ja kauvas kaarnana laiva lens keskehen kuu-
 siston
 perämiehen rannalle tuoden — kuten maan
 tapa vanha on.

Nyt Päivän kummulle käytiin tulojuhloa
 riemuamaan,
 kevätjuhloa nuoren Suomen, valojuhloa Wäi-
 nön maan,
 johon yhtyis nuoret ja vanhat ja aika vanha
 ja uus.
 ja muinaispäivien muistot ja toivojen vas-
 taisuus.

Ja kansan keskehen Wäinö hymyhuulin
 istunut on
 ja katsovi vanhojen juhlaa ja riemua nuorison.

Hän nähnyt on onnessa kansan ja nähnyt
 onpi sen yöss' —
 siin' istuvi muistojen urho, mut toivojen sankari myös.

Näin juhliwi Wäinön kansa, näin juhliwi
 Wäinön maa
 ja ilma on onnea täynnä ja toivojen tuoksuntaa.
 Meri kuohuvi kunnahan alla, kilo laineill'
 leikkiä lyö
 ja kauvas kumpuja kaartaa käen kukkujen kultavyö.

Mut kaunehin kassapäistä nyt astuvi
 Wäinön luo
 ja kantelon viisikielen ikitietäjän kätehen tuo:
 »Oi ottaos omasi Wäinö, suo soittosi soida taas,
 ja laulaos vanha laulu — näin pyytävi nuoret maas.«

Ja pitkin poskia Wäinön vedet virtasi
 tulvanaan,
 kun vanhan, vaskisen soiton taas tunsu hän
 polvellaan.
 Ja riemuten kansa se huusi nyt rientäen
 tietäjän luo:
 »Oi laulaos vanha laulu, taas kantelon kai-
 kua suo!« —

Mut silloin Wäinämö nousi ja harmajan
 nosti pään
 ja loihtijan outo lieska nyt leimusi silmis-
 tään:
 »En vanhaa laulua laula, vaan uuden laulun
 ma luon,
 ja aamua Suomeni armaan ma soittoni soida
 suon!« —

Nyt lehtohon Wäinämö läksi ja naulojen
 leppiä toi
 ja halkoen vasket vanhat hän kieliä uusia
 loi;
 ja uutehen riemun kaikuun hän soiton som-
 mittaa
 ja aamun sointuhun sorjaan hän kantelon
 vanhan saa.

Ikipaadella Wäinämö istui ilo entinen
 polvellaan
 ja paaden ympäri kansa se ääneti vartoi
 vaan . . .
 niin hiljaa lainehet loiski ja hiljaa kuunteli
 kuus —
 jo helisi vasket vanhat, jo virisi virsi
 uus.

Se soi kuni ukkosen nuoli läpi pilvien
 pauhoavain,
 se soi kuni kuutamon hohde yli ulpujen
 uinuvain,
 se kertoi päiväyden voimaa, valon voittoa ke-
 väimen,
 se luonnon aamua lauloi, ilon nousua ih-
 misten.

Yli aaltojen, alhojen, vuorten sävelkeiju-
 set karkeli näin
 joka kuusehen kiiveten kilpaa, joka kukka-
 han pilkistäin:
 »Miks' uinut siskoni vielä, oi heräjä veik-
 koni, hei —
 on päivä, on palannut Wäinö, yön peikoista
 pelkoa ei!« —

Kas, tuolta jo honkien alta sinihuntuja
 huiskaelee
 ja oksilla haltiat harmaat hymyhuulin kuis-
 kaelee!
 Kas, täällä jo Wellamo itse meren kuohuja
 halkoelee
 ja Ahtolan armahat immet yli aaltojen pal-
 koelee.

Mikä helinä päivyen päällä, mikä kulina
 kuussa soi?
 Mikä kaarella siintävän taivaan niin kum-
 masti kuultaa voi?
 Siell' Ilmatar aavojen merta punapilvellä
 purjehtii
 a Kuutar ja Päivätär siellä valon huntuja
 huolehtii.

Jo kajahti kangashiekka, jo pemahti pel-
 tomaa,
 kumu kuuluvi nurmen alta, aho liikkuvi,
 aaltoaa —
 sielt' astuvi Mannun joukot, peri-isännät
 ilmautuu,
 esivainajat vainioiden ja Kammojen kansa
 muu.

Yli aaltojen, alhojen, vuorten näin Wäi-
nämön soitto soi,
se kuorehen sielua loihti, se luontohon lau-
lua loi.

Ja tuoksuen, helkkyen, soiden ilo kaikuvi
kautta maan:
on herännyt luonnon henki, on syntynyt
Suomen Pan!



Kevätlaulu.

Terve päivä Pohjolahan,
 terve Suomehen suvinen aika!
 Terve lepikot lehtimään,
 terve käköset helkkymään,
 terve lämpimät lounatuulet,
 lemmen tuulet,
 tuoksumaan —
 veet sinertämähän,
 maat vihertämähän,
 taivahan auteret tanhuamaan!

Paistaos armahin aurinko,
 hellitä hempeä huomen!
 Pitkä, pitkä on Pohjan yö,
 kolkko on talvi Suomen.

Kauvan kattanut maata on
 hallan ja hämärän vyö,

kauvan on kuura
 peittänyt maan,
 kauvan on huura
 huokunut mielihin hallaa vaan —

Paistaos armahin aurinko,
 hellitä hempeä pouta,
 jotta lähtisi sydänten jää
 ja sulais rintojen routa.

Suo jo lämpesi, sula on maa.
 Joutukaa

kyntäjät vakoja luomaan,
 vakoja suoria vapauden,
 uria uusia aatteen
 halki harmajan suomaan!

Kyll' on maata kyntäjällä
 Suomeni sinisaloilla,
 korvet suuret, pellot pienet,
 kyntäjät vähäväkiset.

Joutukaa, joutukaa
 kylväjät siementä tuomaan,
 tietojen kylvöjä,
 taitojen kylvöjä

kyntäjän uutehen uomaan,
 jotta nousis nuori vilja,
 kasvaisi Kalevan touko,

aaltoisi Suvannon auvo,
Suomen henki heilimöisi!

Kyntäkää, kylväkää,
toukojen, toivojen aika on tää!
Toivehet milloin toteutuu,
milloin halla ne syö.
Nyt on Suomen toukokuu,
nyt on kynnön ja kylvön työ,
leikkuu, korjuu — kaikki muu
jäähköhön Herran huomaan!

Ei voimoa puutu pelto
ja mehevä musta on multa,
kun taivas antavi sadetta vaan
ja lämpöä päivän kulta.

Ja Jumala armon-paistettaan
on Suomenmaalle suova
ja nostava orahat aaltoamaan
ja laihot laajat luova —
Ja riemuja raikui Wäinön maa
ja toivehet lauluja kaiuttaa
ja kautta kumpujen, vuorten
helavalkeat leimuaa.

Mut tyyni on kansojen surma,
ei myrsky, ei tuulispää.

On aurinko toukojen turma,
jos kauvan kestävi kaunis sää.

Poudan poika on velttous,
tyynen tyttö on saasta,
mut ukkonen ilmoja puhdistaa
ja tappaa tauteja maasta.

Ja idästä nouseva pilvi on
ja kaakosta kamala lonka,
mi taivahan lientävi
myrskysäin
ja jylisten rientävi
Suomehen päin
mustana niinkuni muuri.

Ja synkkä on yö
ja ukkonen vyöryvi, salammat lyö,
ja maassa on murhe suuri.

Mut jälkeen yön ja ukkosen
taas taivas seijastuu
ja helmaan Suomen järvien
taas päivä heijastuu
ja leivo laulavi, lehto soi

ja tuoreena tuoksuvi kuusi
 ja perhoset kukilla karkeloi
 ja touko on taas kuni uusi. —

Rakas on taaton raatama pelto,
 makea maammon leipoma leipä,
 kova on vierahan maankamara,
 karvas kakku äitipuolen.
 Kauvan Suomeni pettua söi,
 almuja aneli teillä,
 muruja liikoja muukalaisten
 kerjäsi kyyneleillä.

Mut kerran loppuvi kerjuu
 ja vierahan viiltävä herjuu,
 ja Suomen selkä nousta saa
 ja kansa päänsä kohottaa:
 Jo tähkivi Wäinön vilja,
 jo kasvavi Kalevan laiho,
 ja poistuva maasta on leivän puute
 ja vierahan viljan kaiho!

Mut leivästä ei kansa elä vaan,
 ei mesileivästä' edes tiedonkaan,
 vaan niinkuin päivän kumppaliksi suotu
 on viono, valju kuu

ja niinkuin puu
 on luotu heelmää antamaan,
 niin järjen siskoksi on tunne luotu
 ja hyöty kauneutta kantamaan.

Ja ainapa vainion keskehen näin
 esi-raatajat entisaikain
 leposijaksi lintujen lentävään
 puun vehreän jäädä antoi.
 Ja pihalla töllien pienimpään
 toki pihlaja terttuja kantoi.

Ja pihalla kotien köyhimpään
 pyhä taitehen pihlaja nouskohon näin
 ja vienona tuoksu sen tuntukoon
 joka suojahan, kammioon!
 Ja jääköhön käkösen kukuntapuu
 ja Suomen laulun puu
 myös laitahan aatteen laihojen
 ja keskehen kansani keväisen!
 Ajan henget sen oksia heijailkoon,
 valon keijut sen lehvillä leijailkoon
 ja soikohon sokea laulu
 yli peltojen mustan mullan
 kyntäjille, kylväjille,
 kylmän vainion vakoajille!

Näin vasta nousee seinät Suomen vallan,
näin vasta valmistuupi Suomen sampo.

On sampuen saanut laine
ja vienyt Ilmarin ihmetyön
ja Ugrin heimojen maine
on haudattu helmahan yön.
Mut tuntehen voimalla tunkien
me tähtiä löydämme yöstä
ja etsien silmillä rakkauden
myös muruja Ilmarin työstä.

On meillä loihtu
ja laulun valta
ja kieli joustava,
norja lie.
Siin' on noustava
kukkapalta,
siin' on soihtu
ja siin' on tie!

Näin joutuen henkemme hettehen luo
sen veestä me voimoa juomme
ja takoen taidolla muruset nuo

me sampuen uuden luomme,
aattehen sammon, laulujen sammon,
tietehen, taitehen sammon,
veljien riemun, siskojen auvon,
Suomen syöjien kammon,
mi ukkosen voimalla jyristen sois
ja kansojen kummana pauhais
ja maailman mainehet Suomehen tois
ja Suvannon viljoja jauhais —
 syötäväksi, myötäväksi,
 ihmisten iki-iloksi!



SISÄLLYS:

| | |
|------------------------------------|-----|
| Tarina suuresta tammesta | 1. |
| Tammen lastuja | 49. |
| Aaltojen alla | 51. |
| Väinämöisen synty | 56. |
| Kun kello seisoo | 62. |
| Lemminkäisen laulu | 64. |
| Vanhoille | 68. |
| Väinämöisen palaus | 71. |
| Kevätlaulu | 80. |





Hinta 1: 50 p.

